

PHONG TRÀO ĐẤU TRANH CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN Ở CÁC NƯỚC TƯ BẢN PHÁT TRIỂN CHÂU ÂU HIỆN NAY

PGS.TS. Nguyễn Thị Quế

Viện Quan hệ quốc tế

Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh

Không thể phủ nhận một sự thật là các nước tư bản phát triển (TBPT) chính là cái nôi mà giai cấp công nhân (GCCN) đã ra đời và phát triển. Phong trào công nhân (PTCN) và công đoàn ở các nước này có truyền thống lâu đời nhất, tích lũy được nhiều kinh nghiệm thực tế phong phú trong đấu tranh để tồn tại, phát triển và hướng tới một xã hội tương lai tốt đẹp - xã hội cộng sản chủ nghĩa. Hiện nay, GCCN hiện đại vẫn là lực lượng chủ yếu trong cuộc đấu tranh với giai cấp thống trị ở các nước TBPT. Bài viết này trình bày về nội dung, hình thức đấu tranh của GCCN ở các nước TBPT và những cuộc đấu tranh tiêu biểu

1. Đấu tranh trong khuôn khổ chế độ TBCN

Ngày nay, ở các nước TBCN, các phong trào đấu tranh nổi bật của quần chúng nhân dân lao động đều diễn ra với những yêu sách đa dạng, không phải chỉ vì lợi ích kinh tế thuần túy. Họ đấu tranh trong khuôn khổ chế độ TBCN: thừa nhận sự bóc lột, mong muốn bán sức lao động, chất xám sao cho có lợi

nhất cho công nhân mà không phải thủ tiêu tư bản.

Từ 1991 trở lại đây, ở Anh, Pháp, Đức, các cuộc đình công của GCCN diễn ra ngày càng nhiều, số ngày đình công cũng liên tục tăng lên. Vào đầu thế kỷ XXI, ở Đức đã diễn ra sự khởi đầu của một bước tiến mới của sự phát triển đấu tranh giai cấp. Nhiều cuộc bãi công đã liên tục nổ ra trong các lĩnh vực quan trọng nhất của nền kinh tế Đức. Việc sa thải hàng loạt, giảm mạnh lương và sự sụt giảm các điều kiện làm việc là chất men cho sự phát triển của các cuộc đấu tranh này trong một nước mà GCCN cách đây vài năm đã trở nên nổi tiếng vì có một mức sống cao nhất châu Âu. Ở Đức, các phong trào đình công liên tục diễn ra trong các lĩnh vực giao thông (máy bay, xe buýt, tàu), ở các bệnh viện, các quỹ tiết kiệm... Nếu vào năm 2005, tổng số ngày đình công của GCCN ở Đức là 18 nghìn ngày, năm 2006 con số này là 428 nghìn ngày và năm 2007 là 580 nghìn ngày thì năm 2008, các cuộc đình công tiếp tục tăng lên. Ngày 1/11/ 2008, 30 nghìn nhân viên luyện kim đã đình công để đòi tăng 8% lương. Ngày 3/11/2008, 2.600 lao động của

công ty Daimler (ở Düsseldorf) đã tham gia phong trào này. Các cuộc đình công liên tiếp diễn ra ở công ty Ford (ở Saarlouis)... Cũng trong cùng thời gian đó, khoảng 5.000 nhân viên của hãng Audi (ở Ingolstadt và Neckarsulm) đã tham gia đình công. Các cuộc đình công nhằm vào các yêu cầu đòi nâng lương, cải thiện điều kiện lao động, phản đối kéo dài thời gian lao động¹. Ở Anh: Ngày 24/4/2008, hơn 400 nghìn người làm công ăn lương trong lĩnh vực công đã đình công để chống lại các chính sách của chính quyền Công đảng của Gordon Brown. Thêm vào đó còn có cuộc đình công của 200 nghìn nhà giáo. Đây là cuộc đình công ở phạm vi toàn quốc lần đầu tiên của các nhà giáo từ 21 năm nay để đòi tăng lương trước tình trạng tăng cao của giá cả. Nhiều người lao động làm việc trong các lĩnh vực khác cũng đình công để ủng hộ họ. Trong vòng 3 tháng (từ tháng 3 đến tháng 5/ 2008) 900 nhân viên tuần tra bờ biển và cứu hộ ở biển đã tổ chức 3 cuộc đình công kéo dài 24 giờ. Đầu năm 2009, công nhân của nhà máy lọc dầu Lindsey đã đứng ở vị trí trung tâm của một làn sóng bãi công tự phát nhằm chống lại sự sa thải công nhân trong lĩnh vực này. Kết quả công nhân Lindsey đã có được hơn 101 việc làm, các công nhân Bồ Đào Nha và Italia giữ được công việc của mình, giành được sự đảm bảo rằng không một công nhân nào sẽ bị sa thải².

¹ *Les ouvriers du bâtiment au centre de la lutte en Angleterre, Soumis par RévolutionInter... le 13 juillet, 2009, <http://fr.internationalism.org>*

² *Les ouvriers du bâtiment au centre de la lutte en Angleterre, Soumis par RévolutionInter... le 13 juillet, 2009, <http://fr.internationalism.org>*

Một đặc điểm của xã hội **Bắc Âu** là không có phong trào đấu tranh lớn của GCCN như đình công đòi tăng lương bất chấp thiệt hại gây ra cho xã hội và kinh tế quốc gia như tại các quốc gia Tây Âu. Giữa tư bản và lao động có mối quan hệ khá hài hòa, hiếm khi xảy ra xung đột trên quy mô lớn. Điều này gắn liền với quan niệm bình đẳng, hoà hiệp, hợp tác trong truyền thống của các nước Bắc Âu. Quan niệm này được hình thành trên cơ sở hấp thu bài học kinh nghiệm từ lịch sử và ảnh hưởng của lý luận CNXH dân chủ, hệ tư tưởng của các đảng dân chủ xã hội. Giai đoạn cuối thế kỷ XIX - nửa đầu thế kỷ XX, ở các nước Bắc Âu thường xuyên xảy ra xung đột quy mô lớn giữa tư bản với người lao động, công nhân bãi công, giới chủ đóng cửa nhà máy. Hậu quả là hoạt động kinh tế bị ảnh hưởng nghiêm trọng, gây tổn thất lớn cả cho tư bản và lao động. Xung đột làm cho kinh tế lâm vào khủng hoảng, xã hội bất ổn. Từ thực tế đó, các nước Bắc Âu bắt đầu rút ra bài học kinh nghiệm. Họ nhận ra rằng, hình thành ý thức hoà hiệp, nhượng bộ là cần thiết để bảo vệ lợi ích của các nhóm cư dân khác nhau trên cơ sở đối thoại bình đẳng, nỗ lực cùng tìm tiếng nói chung. Điều đó tránh cho các bên không bị tổn thương, đảm bảo kinh tế vận hành bình thường, quyền lợi của hai bên được đảm bảo. Từ nhận thức như vậy, *giới chủ và lao động bắt đầu hiệp thương hoà bình trên nguyên tắc tự nguyện chấp nhận lẫn nhau*. Trên cơ sở những khởi đầu như đã nêu trên, các nước Bắc Âu đã dần xác lập được thể chế quan hệ chính trị giữa tư bản và người lao động, tạo dựng được cơ sở pháp lý để giải quyết tranh chấp giữa tư bản với

người lao động. Hai bên tiến hành đàm phán tập thể định kỳ, ký hợp đồng tập thể. Hợp đồng tập thể là văn kiện quan trọng có giá trị pháp lý, hai bên phải tuân thủ. Ngoại trừ trường hợp, khi một trong hai bên vi phạm hợp đồng, còn không thì người lao động không được bãi công, giới chủ không được đóng cửa nhà máy, sa thải lao động. Thê chế này là nhân tố quan trọng đảm bảo sự ổn định tương đối của xã hội Bắc Âu trong nhiều thập kỷ sau đó. Người lao động không sử dụng hành vi mang tính phá hoại như là công cụ, cách thức đấu tranh chủ yếu với giới chủ nữa. Tình trạng bãi công và ngừng sản xuất giảm hẳn. Điều này không chỉ tạo cơ sở chắc chắn cho phát triển sản xuất ngành nghề và phát triển kinh tế, mà còn giúp chính phủ thực thi hàng loạt biện pháp hữu hiệu, tạo tiền đề cần thiết cho xây dựng xã hội phúc lợi.

Việc hình thành quan niệm bình đẳng, thoả hiệp hợp tác liên quan mật thiết với tư tưởng “thoả hiệp giai cấp và hợp tác giai cấp” do các đảng dân chủ xã hội đề xướng. Họ nhấn mạnh cân bằng tương đối lực lượng giai cấp, chủ trương tìm kiếm sự hợp tác giữa các lực lượng xã hội, thiết lập liên minh với các tập đoàn lợi ích, đặc biệt là giới lao động nhằm thực hiện lý tưởng CNXH dân chủ. Nhiều thập kỷ qua, dưới ảnh hưởng của chính trị thoả hiệp của các đảng dân chủ xã hội, vai trò của Công đoàn được coi trọng hơn, tác dụng của Công đoàn được phát huy đầy đủ hơn và phong trào Công đoàn cũng lớn mạnh hơn ở các quốc gia khu vực Bắc Âu. Tỷ lệ người lao động tham gia Công đoàn ở các nước Bắc Âu cao hơn hẳn so với các nước Tây Âu, nơi phong trào Công đoàn

vẫn hoạt động theo lối truyền thống. Do đặc điểm như vậy, nên mặc dù có trình độ văn hóa, tri thức và chuyên môn cao, nhưng xét về mặt ý thức giai cấp, phong trào công nhân ở Bắc Âu không có được tính chiến đấu như GCCN ở các khu vực khác. Mục tiêu cách mạng của họ không còn là *đấu tranh lật đổ giai cấp tư sản và chế độ TBCN, mà chủ yếu tập trung vào đấu tranh nhằm đạt được những thoả thuận với giới chủ về các điều kiện sống*. Điều này đã gây khó khăn rất lớn cho hoạt động của các đảng Cộng sản ở khu vực này.

2. Tăng cường đấu tranh Nghị viện

Một trong những cách thức đấu tranh mà PTCN các nước TBPT đang hướng tới trong điều kiện mới là tăng cường đấu tranh Nghị viện, đấu tranh chính trị trên cơ sở đấu tranh giai cấp và vận động quần chúng bỏ phiếu cho các đại biểu công nhân và các lực lượng dân chủ khác vào Nghị viện. Bằng con đường Nghị viện, nhiều đảng Cộng sản (ĐCS) như: ĐCS Pháp đã giành được 15/322 ghế nghị sĩ tại Thượng viện, 36/577 ghế tại Hạ viện nước này và 3 ghế nghị sĩ trong Liên minh Châu Âu; ĐCS Hy Lạp giành được 9/300 ghế nghị sĩ... Từ sau tình trạng khủng hoảng vào những năm 90, đa số các ĐCS và công nhân ở Tây Âu, Bắc Mỹ đã trụ vững hoặc tái lập, một số ĐCS vẫn có đại biểu của mình trong chính quyền ở một số địa phương cũng như trong nghị viện các nước và Nghị viện Châu Âu như các ĐCS ở Italia, Tây Ban Nha, Đức, Thụy Điển, Đan Mạch v.v.. Hiện nay, các ĐCS ở các nước EU đang nỗ lực phối hợp hoạt động với nhau và với các lực lượng chính trị, phong trào xã hội khác. Tại

Nghị viện Châu Âu, các ĐCS, công nhân và cánh tả đã hình thành một nhóm nghị sĩ (36/372 ghế) để tạo sức mạnh trong tiếng nói chung. Đầu tháng 5-2004, tại Rôma đã diễn ra đại hội thành lập Đảng Cánh tả Châu Âu (EL) với 15 đảng và tổ chức thành viên sáng lập như: Đảng Chủ nghĩa xã hội dân chủ Đức, ĐCS tái lập Italia, ĐCS Áo, Đảng Lao động Thụy Sĩ, ĐCS Tây Ban Nha, ĐCS Pháp...³

Có thể nói, đấu tranh hòa bình, tăng cường uy tín trong nhân dân, thông qua các cuộc bầu cử để đưa các đại biểu công nhân, lao động, các lực lượng xã hội tiến bộ vào Nghị viện và từ diễn đàn mang tính pháp lý này sẽ đấu tranh giành dân chủ, đang trở thành xu hướng có sức thuyết phục, được đông đảo quần chúng hưởng ứng, ủng hộ. Đây là xu hướng đấu tranh vừa có tính cấp bách vừa mang tính chiến lược lâu dài. Chính việc sử dụng đấu tranh nghị trường, đấu tranh chính trị kết hợp với phong trào đấu tranh rộng rãi của công nhân lao động đã tạo ra những áp lực quan trọng đối với các thể lực cánh hữu trong các cơ quan quyền lực tư sản.

3. Đấu tranh thông qua hình thức thương lượng tập thể

Thông qua hình thức đấu tranh đòi mở rộng và tăng cường ký kết hợp đồng kinh tế giữa tập thể công nhân và chủ tư bản, quyền hạn của người lao động đã được mở rộng. Ở các nước TBPT Tây Âu, tỉ lệ người lao động

mà tiền lương và những điều kiện công việc và điều kiện lao động của họ được ấn định thông qua các thỏa thuận tập thể giữa giới chủ và người lao động là rất cao (Ở phần lớn các nước tư bản phát triển thuộc EU, tỉ lệ này là lớn hơn hoặc bằng 80%). Ở Áo, Tây Ban Nha, Hy Lạp, Italia, Hà Lan, Bồ Đào Nha, Thụy Điển, các thương lượng chủ yếu xoay quanh mức độ "hình quạt" mở rộng ra cho những thỏa thuận giữa ông chủ và những người lao động không phải là thành viên của các tổ chức ký kết; Ở Pháp và Anh, thương lượng ở mức độ xí nghiệp chiếm chủ yếu. Ví dụ như ở Đức, đất nước có một truyền thống lâu đời về thương lượng "hình quạt", số lượng các xí nghiệp đã ký kết những thỏa thuận ở quy mô xí nghiệp tăng rõ rệt từ 10 năm nay (từ 3.150 xí nghiệp vào năm 1991 lên đến 7.063 xí nghiệp năm 2002, đạt mức tăng là 124%). Khoảng 15% lực lượng lao động tham gia các thỏa thuận ở mức độ xí nghiệp⁴.

Ở đại bộ phận các nước TBPT, các thương lượng ở mức độ xí nghiệp nhằm mục đích làm giảm các nguy cơ xung đột lao động, tăng cường khả năng của xí nghiệp để đáp ứng các đòi hỏi cấp bách của thị trường sản phẩm và thị trường lao động. Trong trường hợp các xí nghiệp chủ yếu sản xuất để phục vụ xuất khẩu, các thương lượng ở mức độ này có thể giúp các xí nghiệp thích ứng với những yêu cầu khắt khe về thương mại.

³ *L'avenir appartient à la classe ouvrière, Décembre 2008, Bulletin Communiste 45 - Fraction interne du CCI, <http://quebec.indymedia.org>*

⁴ *Le rapport 2004 du Bureau international du travail fournit des données intéressantes sur les tendances de la négociation collective dans le monde, <http://www.istravail.com>*

4. Tăng cường liên minh

Đấu tranh chính trị, giành dân chủ của giai cấp công nhân (GCCN) đã đưa đến một xu hướng kép tự nhiên là tăng cường liên minh giữa PTCN với các phong trào chính trị xã hội tiến bộ khác trong một nỗ lực nhằm tạo sức mạnh tổng hợp chống kẻ thù chung là CNTB độc quyền. Điểm đáng chú ý đó là liên minh giữa các đảng Cộng sản công nhân với các đảng Dân chủ xã hội, Cảnh tá. Tuy nhiên, do tình trạng không thuần nhất về cơ cấu giai cấp - xã hội của các trào lưu này và sự vận động phức tạp của CNTB hiện đại nên trong liên minh với họ, ĐCS và công nhân luôn có xu hướng phải đồng thời đấu tranh chống lại những quan điểm, tư tưởng sai trái của họ, đặc biệt là phái hữu. Mặc dù vậy, hiện nay khả năng hợp tác giữa những người cộng sản và xã hội dân chủ, cánh tả trên nhiều vấn đề vẫn ngày càng tăng. Đây là xu hướng vận động nổi bật của PTCN các nước TBPT thời kỳ sau Chiến tranh Lạnh.

Cuộc đấu tranh của GCCN ở các nước TBPT không chỉ gói gọn trong các nhà máy đơn lẻ mà công nhân đã biết thu hút sự ủng hộ của công nhân các ngành khác trong vùng và công nhân trong các nhà máy xí nghiệp khác của tập đoàn để tăng cường sức mạnh trong cuộc đấu tranh cho những yêu sách về lương, về điều kiện lao động và chống lại sự sa thải hàng loạt.

Do nắm quyền lực nhà nước, nên thông qua hoạt động chính trị của giới lãnh đạo, các đảng dân chủ xã hội đã phần nào bảo vệ được quyền chính trị và lợi ích kinh tế của người lao động. Dân chúng - Công đoàn -

Đảng Dân chủ xã hội đã tạo thành khối cộng đồng lợi ích chung giữa đại diện và người được đại diện, ủng hộ và người được giúp đỡ. Bởi vậy, *GCCN ở các nước Bắc Âu* chuyển hoạt động đấu tranh chính trị (đấu tranh giành quyền tham chính) từ ngoài thể chế vào trong thể chế, coi bộ máy chính quyền nhà nước là công cụ quan trọng để thực hiện việc tái phân phối. Sự hiểu biết lẫn nhau và tiếp xúc mật thiết giữa Công đoàn với đảng Dân chủ xã hội cầm quyền thường giải quyết được nhiều vấn đề gai góc. Mặc dù pháp luật của các nước đều quy định công nhân có quyền phát động bãi công sau khi đàm phán tập thể bị đổ vỡ, nhưng liên quan đến vấn đề này, công nhân Bắc Âu thường có thái độ thận trọng. Cơ chế hiệp thương giữa giới chủ và người lao động được chứng minh là “van an toàn” cho phát triển hài hoà quan hệ giữa giới chủ với người lao động ở các quốc gia Bắc Âu, là bộ “giảm sóc” cho xung đột giữa lao động và giới chủ với xã hội, là phương tiện cứu cánh cho xã hội không bị rối loạn. Công nhân Bắc Âu quan niệm rằng, bãi công là “biện pháp cuối cùng, cực chẳng đã”, chỉ khi các biện pháp khác đã được huy động hết, nhưng không mang lại kết quả.

Hiện nay, nhiều người lao động ở *Nam Âu* đã bắt đầu sử dụng biện pháp đấu tranh giành quyền lao động và đòi cải thiện điều kiện lao động, biện pháp mà trong quá khứ họ đã dùng để phòng vệ khi điều kiện lao động và điều kiện sống trở nên tồi tệ. Phong trào đình công dâng lên mạnh mẽ trong những năm gần đây ở khu vực này đòi tăng lương của người lao động trước sự giám sát

thu nhập thực tế trong những năm qua cũng như trước sự bất bình - đặc biệt là của tầng lớp trung lưu - do thu nhập và sự mất an toàn ngày càng gia tăng... là một minh chứng rõ ràng cho điều đó. Liên tiếp từ năm 2001 trở lại đây, năm nào ở các nước Nam Âu cũng xảy ra những cuộc đình công lớn của GCCN chống các chính sách của chính phủ. Điển hình như cuộc đình công ở **Italia** ngày 16/4/2002: 12 triệu công nhân Italia đã xuống đường biểu tình phản đối Dự thảo Luật Lao động do chính phủ của Thủ tướng Berlusconi vừa soạn thảo. Những người biểu tình chủ yếu phản đối điều 18 trong Dự thảo Luật Lao động mà theo họ sẽ tạo điều kiện thuận lợi để các công ty sa thải nhân viên, khiến số người thất nghiệp ngày càng gia tăng. Tiếp đó, ngày 30/11/2004, hàng triệu công nhân trên khắp Italia đã đồng loạt đình công nhằm phản đối chính sách cắt giảm chi tiêu công cộng của chính phủ, đòi chính phủ phải cải cách thị trường lao động và lương hưu. Tháng 6/2002, hai tổ chức công đoàn chính tại **Tây Ban Nha** là Comisiones Obrebras (CCOO) và UGT - với khoảng 2 triệu đoàn viên, bảo vệ quyền lợi cho 5 triệu người lao động - đã kêu gọi đình công nhằm chống lại những thay đổi bất lợi cho người lao động trong chính sách trợ cấp thất nghiệp của chính phủ. Theo chương trình cải cách mới của chính phủ, người thất nghiệp buộc phải tích cực tìm việc. Nếu có một công việc "thỏa đáng" mà không chấp nhận, người lao động sẽ không được hưởng trợ cấp thất nghiệp. Lao động nông nghiệp thời vụ cũng bị cắt giảm trợ cấp. Người lao động bị đuổi việc sẽ không được hưởng lương trong thời gian họ có khiếu nại. Thoạt đầu, cuộc đình

công chỉ ảnh hưởng tới hoạt động của các nhà máy, xí nghiệp, sau đó đã lan sang các dịch vụ giao thông công cộng, thương mại và hành chính. Ngày 19/4/2009, các tổ chức công đoàn Tây Ban Nha tiến hành một cuộc biểu tình lớn ở thủ đô Madrid với sự tham gia của hơn 30 nghìn người. Khẩu hiệu của cuộc biểu tình là chống lại sự lạm dụng của giới chủ đối với người lao động, kêu gọi giải quyết việc làm và an sinh xã hội. Ngày 10/12/2008, khoảng 100 nghìn công nhân **Hy Lạp** tổng đình công, làm tê liệt gần như toàn bộ hoạt động giao thông, kinh tế nước này. Các chuyến bay nội địa và quốc tế đều phải tạm ngừng, bệnh viện, trường học, ngân hàng phải đóng cửa. Theo Tổng liên đoàn Công nhân Hy Lạp (GSEE) và Hội đồng Hành chính tối cao Công chức (ADEDY), đại diện cho khoảng 2,5 triệu công nhân Hy Lạp, chiếm một nửa trong tổng số nhân công nước này, thì chính sách tư nhân hóa, tăng thuế và cải cách lương hưu khiến cuộc sống của 1/5 dân số Hy Lạp vốn đã ở dưới mức nghèo khổ nay lại càng tồi tệ hơn trong bối cảnh "bão" tài chính toàn cầu. Họ yêu cầu chính phủ tăng phúc lợi xã hội do khủng hoảng tài chính toàn cầu cũng như tăng lương và lương hưu. Các cuộc đấu tranh giành quyền lao động và đòi cải thiện điều kiện lao động hiện nay và trong thời gian tới ở Nam Âu cho thấy một điều là bên cạnh các biện pháp cá nhân nhằm bảo vệ mức sống của mình, biện pháp đấu tranh mang tính truyền thống của các tổ chức công đoàn cũng sẽ không đáp ứng được yêu cầu. Như vậy, GCCN sẽ buộc phải hướng tới cuộc đấu tranh chính trị và xã hội chống lại hệ thống TBCN.

Ở Đức: Năm 2004, công nhân của nhà máy Daimler - Benz ở Brême cũng đã tự phát đình công bày tỏ tình đoàn kết đối với những người công nhân cũng của hãng Daimler - Benz ở Stuttgart đang đứng trước nguy cơ bị sa thải; Tiếp tục làn sóng bãi công lan rộng ra khắp cả nước, tháng 2/2008, đề ủng hộ các công nhân của Nokia bị đe dọa mất việc. **Ở Pháp:** Nhiều phong trào xã hội đã diễn ra ở Pari và ở nhiều thành phố khác như Bordeaux, Toulouse, Lille, Marseille, Lyon... Đầu tháng 12/2008, gần 1 nghìn người đã biểu tình ở Bordeaux để ủng hộ công nhân hãng Ford vì nhà máy ở Blanquefort của họ bị đe dọa phải đóng cửa. Ngày 18/12/2008, người lao động của nhiều xí nghiệp (Saint Gobain, Auchan, Inoplast, Wagon, Faurecia) đã nhập vào với công nhân của nhà máy Renault lâm vào tình trạng thất nghiệp kỹ thuật và sát cánh với những người nghỉ hưu và các học sinh trung học diễu hành trên đường phố với khẩu hiệu: "*Chống lại chủ nghĩa tư bản, đình công toàn thể*" ("Contre le capitalisme, la grève générale"). Các phong trào đình công của công nhân cũng diễn ra trong lĩnh vực giao thông, bưu điện và bệnh viện⁵.

Sự nở rộ của các cuộc đấu tranh của GCCN ở các nước nằm ở trung tâm của thế giới tư bản đã làm giàu thêm vốn kinh nghiệm đấu tranh cho GCCN và có vai trò quan trọng như là một chất xúc tác thúc đẩy các cuộc đấu tranh của GCCN ở châu Âu nói riêng và trên toàn thế giới nói chung. Đây cũng là nguyên do khiến cho GCTS tập trung

mọi nỗ lực, tìm cách phá hoại sự đoàn kết của GCCN và ngăn chặn các cuộc biểu tình lan truyền rộng rãi.

5. Phong trào phản toàn cầu hóa (TCH)

Ở các nước TBPT châu Âu, cơ chế của "xã hội dân sự" chính là cơ sở pháp lý cho sự ra đời các các tổ chức phi chính phủ (NGO) - thành viên nhiệt tình nhất của phong trào phản TCH ở các nước này. Xét về địa vị xã hội, hạt nhân của phong trào phản TCH chính là tầng lớp trung lưu và công nhân thành thị - hiện chiếm số đông tại nhiều nước phát triển. Tổ chức của phong trào phản TCH thường theo quy mô nhỏ, trên nguyên tắc tự nguyện, ít có sự ràng buộc; tôn trọng và khuyến khích tính sáng kiến của mỗi thành viên theo cơ chế bình đẳng không cử lãnh đạo chính thức. Phong trào hiện nay chủ yếu được tổ chức theo mô hình hoạt động của xã hội công dân, với đặc điểm: các phong trào được tập hợp theo những vấn đề lợi ích cụ thể của từng nhóm xã hội như: *chống chiến tranh - xung đột vũ trang, đòi việc làm, chống phân biệt đối xử, bất công trong phát triển; đấu tranh vì một trật tự thế giới mới, chống ô nhiễm môi trường, ngăn chặn nguy cơ thảm họa sinh thái... Các lực lượng tham gia phong trào thường khá đa dạng về tổ chức, tôn chỉ và phương thức hành động.*

Khác với các phong trào quần chúng thời Chiến tranh Lạnh, phong trào phản TCH hiện nay dường như ít gắn với các đảng phái chính trị. Tính nhân dân, tính tự nguyện, ý thức trách nhiệm công dân (thậm chí có cả những tổ chức theo đuổi lý tưởng "công dân

⁵ *L'avenir appartient à la classe ouvrière*, Décembre 2008, Bulletin Communiste 45 - Fraction interne du CCI, <http://quebec.indymedia.org>

thế giới") và nhất là những điểm tương đồng về lợi ích... đã tạo nên sự gắn kết mới này. Đặc điểm này không có nghĩa giữa phong trào phản TCH với các tổ chức đảng phái chính trị tích cực khác không có sự kết hợp hành động. Thực tế đã chứng minh, trong những trường hợp này, kết quả đạt được của phong trào đã vượt hơn cả sự mong đợi, "bước ngoặt Xiaton" là một ví dụ⁶.

Phong trào phản TCH thường sử dụng biện pháp đấu tranh trong khuôn khổ của pháp luật hiện hành, phi bạo lực, nhưng trong một số trường hợp, nó đã vạch mặt và chống lại chính sách của chính phủ tư sản mạo danh lợi ích quốc gia để mưu lợi cho các tập đoàn tư bản. Biểu tình, bãi công đã có lúc chuyển hóa thành xung đột chống lại toàn cầu hóa kiểu chủ nghĩa thực dân mới. Đã nhiều năm qua, trước thềm hội nghị Davốt (Thụy Sĩ), ở bên trong là các nguyên thủ, chính khách của các nước lớn họp nhau để tính chuyện "làm ăn", thì ngoài đường phố, phong trào phản TCH cũng tập trung hàng chục nghìn người dù mọi quốc tịch để chống lại. Nhìn chung, phong trào phản TCH hiện nay đang có nhiều chuyển biến mới và mang nhiều sắc thái mới, nhưng tính tích cực vẫn là sắc thái chính. Bằng tính chất này, phong trào đang góp phần quan trọng vào việc xây dựng một thế giới công bằng, bình đẳng và tốt đẹp hơn.

Như vậy, có thể khẳng định, tuy có lúc thăng, lúc trầm và còn nhiều hạn chế, song sự kiên trì, bền bỉ đấu tranh của PTCN, nhân

dân lao động châu Âu vì dân sinh, dân chủ, công bằng và tiến bộ xã hội đã có tác động to lớn, trực tiếp tới sự vận động của xã hội tư bản. Dù còn xa mới đạt sự công bằng thực sự, song ít nhiều lợi ích của đông đảo người lao động đã được tăng hơn trước. Phong trào đã thực sự trở thành một trong những lực lượng cách mạng quan trọng nhất góp phần chi phối sự phát triển của chế độ TBCN ở các nước phát triển trên tất cả các mặt từ kinh tế, chính trị đến văn hóa, xã hội, góp phần tạo ra và nhân lên ngay trong lòng xã hội tư bản các tiền đề cho xã hội mới tốt đẹp trong tương lai.

Tài liệu tham khảo

1. Chu Bân, *Vai trò của tổ chức công đoàn trong mô hình phát triển kinh tế - xã hội ở các nước Bắc Âu*, Tạp chí Thế giới đương đại và CNXH (Trung Quốc), số 12/2008.

2. Nguyễn Hoàng Giáp - Nguyễn Thanh Vân, *Những chuyển động mới trong phong trào cộng sản, công nhân Tây Bắc Âu thời gian gần đây*, Thông tin khoa học xã hội, 2000.

3. Nguyễn Văn Lan, *Một số tác động của phong trào đấu tranh của giai cấp công nhân đối với chế độ tư bản chủ nghĩa ở các nước phát triển*, Tạp chí Cộng sản, số 53-2004.

4. Nguyễn An Ninh, *Công nhân ở các nước Bắc Âu hiện nay*, Tạp chí Cộng sản điện tử, số 5 (149)/2008.

5. Thái Hữu Tuấn, *Phong trào công nhân ở các nước tư bản phát triển hiện nay - Đặc điểm và những nhân tố tác động chủ yếu*, Tạp chí Thông tin Khoa học xã hội, số 9/2005.

⁶ Nguyễn An Ninh, *Những nét mới của phong trào phản toàn cầu hóa hiện nay*, Tạp chí Cộng sản, Số 18 (138), 2007.